

ההזדהות האחרונה

הידות ופרפראות בענייני הפרשה

גיליון מס' 18

||| פרשת משפטים תשפ"ד |||

~ חירות ~

שלשה פעמים בתורה נזכר איסור של 'בשר בחלב' ומכאן דרשו חז"ל שבאיסור נכלל ג' אופנים. א. איסור אכילה. ב. איסור הנאה. ג. איסור בישול.

מהתורה איסור 'בשר בחלב' נאמר **דווקא** כאשר השניים **מעורבים** זה בזה **ונתנו טעם** אחד בשני, ולא כאשר הם נאכלים בנפרד.

ובחלק זה יש כמה נידונים, א. האם ההמתנה של ו' שעות הוא משעת האכילה או משעת ברכת המזון. ב. מי שאכל בשר אך כעבור שעה **שכח** ובירך על מאכלי חלב – האם מותר לו לאכול המאכלי חלב **כדי שלא תהא ברכתו לבטלה**.

והפוסקים דנו בזה, והרמב"ם בא עם חידוש נפלא ופוסק **שמותו לו לאכול המאכלי חלב**, וטעמו ונימוקו עמו, (בתשובה סי' פ"ד) שמכיוון שאיסור ברכה לבטלה הוי מדאורייתא וכדכתיב "לא תשא את שם ה' אלקיך לשווא" וכמו שדרשו חז"ל בברכות (לג.) וכן דעת הגאונים, וכן מצאנו כיר"ב לדעת הרמ"א בהגה (או"ח סי' רע"א סעי' ה') שאע"פ **שאסור** לטעום כלום קודם ההבדלה על הכוס במוצ"ש, אם שכח ובירך 'המוציא' על הפת קודם שהבדיל יטעום תחילה **כדי שלא תהא ברכתו לבטלה** שהרי אין מבדילין על הפת וכן פסק בשו"ע הרב (סי' רצ"ט סעי' ב') הרי **שאיסור** טעימה קודם ההבדלה **נדחה** מפני איסור ברכה לבטלה שהוא **חמור ביותר**, והוא הדין לכאן **שרשאי לטעום כל שהוא ממאכלי החלב שביך** עליהם לאחר

סעודת הבשר, והכל הוא **בכדי** שלא תהא ברכתו לבטלה. הרי שמצאנו כאן חידוש נפלא שעד כדי כך חמור האיסור של 'ברכה לבטלה' שבגלל זה **צריכים** לאכול המאכל חלב אפי' תוך כדי חצי שעה מהבשר (מרפסין איגרי').

חידה ב': האם יתכן אדם שתובע את חברו בערכאות, ועכ"ז התובע עצמו אינו נענש ע"ז אולם **דווקא** בנתבע **ייענש ע"ז**?

חידה א': באיזה חסידות היה כולל אחד שהשקיעו שם את כל מרצם בהלכות 'תערובות', לכולל הזה התקבלו אך ורק תלמידי חכמים צורבא מרבנן אשר כל יגיעתם וחשקם הוא בתורה וכמובן ששולמו להם מתן שכרה בצידה אלפי שקלים כל חודש כאות הערכה על יגיעתם הרבה.

עכ"פ באותו כולל היו כמה מסלולים שהיו צריכים לעבור בכדי לקבל את המילגה, האברכים היו צריכים ללמוד כל כמה 'סימנים' בשו"ע ולעבור עליהם כמה וכמה פעמים וגם לחזור בינתיים על 'ההילכתות' הקודמות שנלמדו – וזה היווה פרויקט אדיר בפני כל אברך ואברך, ובחסידי ה' אחרי כמה וכמה שנים שגמרו את זה ונבחנו עליהם אצל כמה מגדולי ישראל המפורסמים שבדור החליטו לעשות להם איזה 'טקס' גדול **לכבודה של תורה**, והמתינו להם עשרות אוטובוסים לקחת אותם לאירוע הענק והניחו להם שם מארז שלם של 'מאכלי חלב יוקרתיים', ולאחריו כשהגיעו לאירוע לאחר חצי שעה הביאו שם המלצרים לסעודה מכל הבא ליד ובתוך הסעודה הביאו להם 'מנת בשר' והם אכלו זאת ברוב שמחה וחדווה תוך כדי ההרצאות שהיו שם מבעלי דרשנים חשובים בארץ, אבל פתאום החליטו שניים מהאברכים שהם צריכים לצאת בחזרה לעירם, ואחד מהם לקח איתו מהאוטובוס בחזרה את המארז של מאכלי חלב שהיו איתו מקודם והם חיכו ל'טרמפ' שיקח אותם העירה, ובאמצע הנסיעה לא פחות ולא יותר, פתח אחד האברכים את ה'מארז' שלו והתחיל לברך בכוונה 'שהכל', ואילו חברו השני קפץ ממקומו ואמר לו, 'הלא לפני שעה קלה אכלת בשר, וממילא הו"ל 'ברכה לבטלה' ואסור לך לאכול אותו, אולם חברו הנהן לו בראשו שבכזה מקרה שקרה אסור לו להגיד 'בשכמל"ו' אלא לאכול במקצת מהחלב **כדי שלא יצא ברכה לבטלה** – איך יתכן (הרי זה איסור 'בשר בחלב')?

תשובה: כתוב בפרשתנו (שמות כג, יט) "לא תבשל גדי בחלב אמו".

תשובה: על הפסוק בפרשתנו "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" ודרשו חכמינו ז"ל (גיטין כא) "תניא היה ר' טרפון אומר כל מקום שאתה מוצא אגוריאות של עכ"ם **אע"פ שדיניהם כדיני ישראל** אי אתה רשאי להיזקק להם שנא'

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם". עכ"ל רש"י בפרשתנו (כא, א) כתב וז"ל "**לפניהם** ולא לפני עכ"ם וכו', ומוסיף רש"י בלשונו הקדוש "שהמביא דיני ישראל לפני ארמיים **מחלל** את השם ומייקר את שם העכ"ם להשביחם".

אולם באופן שהנתבע **מיאן** לבוא להתדיין בב"ד **מותר** לו להתובע לילך לערכאות, וכ"כ **המיימוניות** (הל' סנהדרין פכ"ו אות ג'). באופן שלא רצה לבוא לב"ד **נוטל רשות** מב"ד **ומציל** בדיני עכ"ם ובשורת חת"ס (ח"מ פי' ג) מבאר דברשות ב"ד לא מיקרו ה'פילילים' על שמם של עכ"ם **אלא**

על שם ב"ד שנתנו לו רשות, ומוסיף דברים מחודשים ואומר שבאופן כזה **אין זה נקרא 'לפני עכ"ם' כלל** אלא 'לפני **ישראל** ונחשב "אשר תשים לפניהם" ואינו עובר על איסור.

ובשורת משיב דבר (ח"ב סי' ס"ו) כתב דמאחר שהנתבע **מסרב** לילך לדין תורה **רשאי** התובע לילך לערכאות של גויים ולגרום לחילול השם, ומוסיף ע"ז בכמה מילים בודדות אך מדבריו נשמע היטב את המודגשות הטמונה בהם ואומר "**ועונש חילול השם חל על הנתבע שהביא ליד כ"ק**". עכ"ל.

~פרפראות~ מינוי שופטים

חוקיו ומשפטיו לישראל

א. עולמו הפנימי של האדם מישראל שונה לחלוטין מזה של הנכרים. בצורה כללית ניתן לאמור שמי שאינו מבני ברית מצוי ראשו ורובו בעולם החומר וכל שיגו ושיחו הליכותיו והגיגיו חתומים בחותם הארציות, ואילו היהודי אמנם ברגליו הינו ניצב ארצה אולם ראשו מגיע השמימה נושק לעולמות רוחניים.

יתירה מזו, לא זו בלבד שהיהודי הינו משופע במצוות וכמעט שאין צעד בחייו שאין בו "שולחן ערוך" מה לאמור. מה שלא עשה כן לכל גוי, אלא שגם מעט המצוות והמעשים טובים שהאומות העולם הינם שונים מבחינה מהותית מאלו של ישראל.

על שולחן המלך

ב. ההבדל הבולט שבין היהודי והגוי הוא באורח החיים, כי בעוד שחיי הגוי ממוקדים בעולם הגוף והחומר, הליכותיו של היהודי משופעות במצוות, וכל אורח חייו מוקף בהנחיות של התורה.

אמנם גם אומה"ע התחייבו בשבע מצוות בני נח, אולם כל זה אינו דומה כלל לתרי"ג המצוות שבהן נצטוו ישראל. מה נפלא המשל שמשלו בזה חז"ל במדרש (שמו"ר ל, ט) בהסתמכם על הכתוב (תהלים קמז, יט-כ) "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל, לא עשה כן לכל גוי". ואומר המדרש ע"ז וז"ל "נתן לאדם שש מצוות, הוסיף לנח אחת אבל לישראל נתן להם הכל. אמר רב סימון בשם ר' חנינא משל למלך שהיה לפניו שולחן ערוך ומיני תבשילין, נכנס עבדו – נתן לו חתיכה, שני – נתן לו ביצה, שלישי – נתן לו ירק וכן לכא"א, נכנס בנו – נתן לו כל השולחן לפניו, ואמר לו, לאלו נתתי מנה מנה. אבל את הכל נתתי ברשותך. כך הקב"ה לא נתן לעובדי כוכבים אלא מקצת מצוות, אבל כשעמדו ישראל אמר להם "הרי כל התורה

כולה לכם". שנא' לא עשה כן לכל גוי". עד כאן הדברים הנפלאים מהמדרש האיך שהוא מדגיש כ"כ את הנקודה הנפלאה הנמצאת בעם היהודי.

במשל נפלא זה כללו חז"ל שני עקרונות מודגשים, הראשון – שאין להשוות בכלל את המצוות המעטות שבהן נצטוו אומות העולם, שאינן אלא פריטים אחדים, לעומת המערכת הכוללת של המצוות שבהן נצטוו ישראל שהן כביכול כל סעודתו העשירה של המלך. השני – שעם ישראל חשים שהתרי"ג מצוות אינן ח"ו נטל המכביד עליהם כשם

שהמקבל פרס לסעוד על שולחן המלך חש בזה אושר אדיר ולא ח"ו נטל.

משמעותם העמוקה של הדברים היא, שהשוני בין המצוות הבודדות שניתנו לאומה"ע לבין תרי"ג המצוות של כלל ישראל אינו מצטמצם בכמות ובמספר הכפול ומכופל פי כמה וכמה, אלא בעובדה שאצל אומה"ע אלו הן מצוות בודדות שבלעדיהן האדם והחברה מאבדים את צורתם הבסיסית, בעוד שתרי"ג המצוות מכניסות את היהודי לטרקלין המלך. מצוותיו של היהודי אינן משהו שבצד החיים, אלא הן הנוסכות אופי מקודש בכל חייו, ועל ידן כל מהלכיו מתנהלים במסלול הקדושה האלוהי.

וחי בהם

ג. אכן המדרש שם מוסיף בענין זה דברים המבארים שקיים שוני מהותי גם בין המצוות הבודדות שניתנו לאומות העולם, וכך הם דברי המדרש שם וז"ל "לפיכך נתן האלקים לעובדי כוכבים מצוות גולמיות שייגעו בהן, ולא הפריש בהן בין טומאה לטהרה, באו ישראל ופירש להן המצוות כל אחד ואחד עונשה ומתן שכרה שנא' (שיר השירים א, ב) 'שקני

היתה בידו, ועם כל 'אי הנעימות' שבענין החליט לחזור בו מפסקו הראשון ולאסור.

אולם אז התעוררו למדנים אחרים וטענו בלהט שהפסק הראשון כן היה צודק, ובדבריהם נסתייעו בראיות מהראשונים והאחרונים, שוב חכך ה'נודע ביהודה' בדעתו, הרחרר בענין והודה לדבריהם, כך חזר הענין ונשנה פעמים אחדות. אז היסה ה'נודע ביהודה' את השומעים באומרו שהקב"ה מסייע לרב 'מרא דאתרא' להורות לעם את דבר ה', זו ההלכה כדת וכדין, והוא הוסיף ואמר להם, "במה הדברים אמורים כאשר השאלה היא אכן מציאותית ועומדת על הפרק, לא כן אם זוהי שאלה מבויתת אזי אין לרב את הסייעתא דשמיא ועל כן הוא עלול להפוך בדבריו לכל עבר, והוא אמר להם בהקשר למעשה הנ"ל, שממה שאירע לו כל השיאות האלו בהלכה משמע ששאלה זו לא היתה ולא נבראה, ואכן הוברר שכן היה.

מי לנו גדול וקדוש כה'נודע ביהודה' שיאמר דברים כאלו אשר רואים מהם כי החוקים והמשפטים אשר ציווה הש"ת בהם את ישראל הם באמת שייכים רק לכלל ישראל ורק עם הרבה סייעתא דשמיא ורק אם השאלות הם אמת ורוצים להגיע על ידם לאמיתה של תורה ולעשות נחת רוח להש"ת.

מנשיקות פיהו, ומוסיף המדרש בדבריו המאירים ואומר לכך נאמר 'חוקיו ומשפטיו לישראל'. עכ"ל המדרש. הרי שהמצוות שניתנו לישראל הן מלאות פנימיות משובבות נפש.

ומהי משמעות המושג "מצוות גולמיות", מסביר הרה"ק ה"שפת אמת" במתק לשונו (בא, תר"ס, בד"ה החודש הזה לכם) ואומר "זה עיקר ההפרש בין ישראל לאומות כמו שכתוב במדרש משפטים, לבני נח נתן מצוות גולמיות אבל בבני ישראל כתוב "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" שיקבלו ע"י המצוה חיות חדש, ומוסיף ה"שפת אמת" בטוב טעם ודעת ואומר וז"ל "זה החודש הזה לכם" שביד איש ישראל ע"י המצוה לעורר התחדשות השפעת קדושה מלמעלה, וע"ז מברכין 'אשר קדשנו במצוותיו' שאנו יכולים להמשיך קדושה ע"י המצוות.

אלקים ניצב בעדת אל

כיוון שמגמת המשפט בישראל היא לא רק להציל עשוק מיד עושקו אלא להגיע לאמת ולצדק האלוקי, ממילא נדרשים מהדיינים היושבים על מדין דרישות מחמירות ביראת שמים, חוץ ממה שנאסר עליהם לקחת שוחד.

אם הדיין אכן ניגש אל הדין במלוא כובד הראש ומתוך יראת שמים עמוקה הקודמת לחכמתו הוא אמנם משתדל להתאמץ, ולהתרכז בחומר הראיות שלפניו ולשפוט כדת של תורה ולפי קו היושר הבלתי משודד אולם בסופו של דבר הוא אינו אלא שליח ההשגחה להוציא לפועל את דבר האמת האלוקית.

ד. בשל סיבה זו נודעו מעשים רבים על גדולי ישראל שכאשר הובא לפנייהם דין מרומה, גם אם לפי החומר שהיה

לפניהם היו צריכים לפסוק בצורה כלשהי, מ"מ הם חשו שכמין יד נעלמת מנעה בעדם מלהביע את פסק דינם וכמובן שהוא זקוק לסייעתא דשמיא מיוחדת כדי שיהיה לאמיתו של דבר.

באמתחת הסיפורים על גדולי ישראל מסופר לא אחת על אנשים גדולים שכאשר נתבקשו לפסוק בשאלה שלא היתה ולא נבראה אכן לא ידעו להשיב עליה, ואז הם הבינו ששאלה זו היתה בלתי מציאותית ולכן לא היתה להם סייעתא דשמיא לפותרה.

ומסופר על הגה"ק ה'נודע ביהודה' זצוק"ל (אשר כ"ק מרן האדמו"ר בעל ה"אמרי חיים" מויז'ניץ זצוק"ל קרא עליו בזה"ל 'די הייליגע מתנגד') שכאשר נתקבל כרב במקום רבנותו הראשונה בעיר 'אמפלי' הציעו לפניו שאלה בדיני כשרות, לאחר שיקול דעת החליט

ה'נודע ביהודה' לפסוק לקולא, אולם אז התעוררו כמה מלמדני העיר והוכיחו בראיות חותכות שההלכה אינה כן, ה'נודע ביהודה' שקל שנית בענין ונראה לו שאכן טעות

מכתבים למערכת

מכתב מהגה"ח רבי שלמה זלמן ווייס שליט"א
רב ומו"צ ביהמ"ד "ישועות משה" ור"כ ויז'ניץ באשדוד:

לכבוד עורך העלון הנפלא "חדוותא דאורייתא" הבה"ח **מרדכי ברוך גייגר** הי"ו
בפרשתנו כתוב "ויבא משה ויספר לעם את דברי ה' וכו' ויען כל העם וכו' **נעשה ונשמע**",
ובהמשך מובא בפסוק "וישלח את נערי בני ישראל וכו' ויקח את ספר הברית ויקרא באזני העם
ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע", וכ"ק מרן הרה"ק הי"אמרי חיים" מויז'ניץ מבאר
דמקודם קרא לפני הזקנים והם ענו נעשה, מזה עוד לא נתרצה משה רבינו ולכן הלך אחריהם אל
נערי בני ישראל והלהיב את לבבם וחזר וקרא לפניהם ואמרו נעשה ונשמע.
עיקר ה**תוספת** במה שאמרו **נשמע** הוא ע"פ דברי המסילת ישרים כשמבאר ענין החסידות
(בפרק י"ח) דשורש החסידות הוא שחפץ בעשיית נח"ר ליוצרו, **וכבן אוהב** את אביו שלא יעשה
רק מה אביו מצווה ורק כל מה שחושב **שיגרום לו נח"ר**. ואפ"ל בזה שזהו ענין "נעשה ונשמע"
שרוצים לשמוע **עוד** כדי לגרום נח"ר לאבינו שבשמים.
קבלת התורה צריך להיות באופן של **רצון ושמחה** שזוכה לקיים רצון השי"ת **מתוך אהבה** וזה
מביא להוסיף עוד ועוד.
**ומה מאוד מתאים נקודה זו לעלון המופלא "חדוותא דאורייתא" כשמו כן הוא שזה מכניס
השמחה בלימוד התורה ומביא השתוקקות לראות ולשמוע עוד ועוד יגדיל תורה ויאדיר.**
יה"ר שתזכה להמשיך ביתר שאת ועז בהפצת הגליון (ועוד) וימלא ה' כל משאלותיך לטובה,
אכ"י"ר.

הוצאות הגליון נודבו ע"י ידידנו
הרה"ג רבי **גמליאל הכהן רבינוביץ** שליט"א
לעילוי נשמת

זקיננו הגה"צ רבי **לוי בן הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ** זצ"ל
בעמח"ס "מעדני השולחן" וש"ס
מנקיי הדעת וחכמי ירושלים של מעלה
נלבי"ע ב' אדר תשע"ה

ברכת מזל טוב

למעלת כבוד האי גברא אשר ויקרא אשר רב לו בהפצת תורה וקדושה לתלמידיו כבני
ראש ישיבתנו המעטירה "ישועות משה" ויז'ניץ בברכפלד
הרה"ג ר' **אהרן יוסף ויז'ניצר** שליט"א
לרגל שמחת נישואי הבת תחי
עב"ג החתן החשוב שיראתו קודם לחכמתו
כמר **משה יעקב** נ"ו
בן הרה"ג הרב **לוי יצחק ברגר** שליט"א
יהא רעוא מן שמיא שיזכה להפיץ מעיינותיו הוצה עוד רבות בשנים
בקרב תלמידיו הצמאים לשאוב מבאר האמונה השופע ממנו בכל שיעוריו מידי שבוע בשבוע
ויזכה להגדיל תורה ולהאדירה עוד רבות בשנים ולרוות נחת מצאצאיו ומכל יוצ"ח. אכ"י"ר.

עורך הגליון הב' **מרדכי ברוך גייגר** נ"ו
נ"ו ב' ישיבת "אור תורה" נ"ו

להעדרות ותנחומות, כפ"ל. 0534199289